

Ocena przez studentów uczelni technicznej obecnego systemu edukacji w kontekście potrzeb współczesnego rynku pracy

Szkolnictwo wyższe w Polsce to jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów życia społecznego. W ciągu dwudziestu ostatnich lat przeszło gwałtowne ilościowe oraz instytucjonalne przemiany. W 458 uczelniach – 132 publicznych i 326 niepublicznych kształcą się prawie 2 miliony studentów, co daje Polsce jeden z najwyższych na świecie wskaźników skolaryzacji oraz największą liczbę instytucji szkolnictwa wyższego w Europie. Liczba studentów wzrosła z 403 tys. w roku akademickim 1990/1991 do 1930 tys. w roku akademickim 2007/2008 – co powszechnie uważa się za jedno z osiągnięć polskich przemian ustrojowych. Obecnie w Polsce studenci kształcą się na ponad 200 kierunkach. Najwięcej studiuje na kierunkach ekonomicznych oraz administracyjnych – 23%, społecznych – 13,9%, pedagogicznych – 12%, humanistycznych – 8,8%, inżynieryjno-technicznych – 6,8%, medycznych – 5,8%, informatycznych – 4,9%, usług dla ludności – 3,7%, prawnych – 3,1% oraz ochrony środowiska – 1,4% (kategoria „pozostałe kierunki” to 16,4%) [*Dane statystyczne...* 2011]. Dla uzupełnienia danych ministerialnych można dodać, że o ile w roku 1990 dyplom uczelniany otrzymało ok. 56 000 osób, to w roku 2009 aż 439 749 absolwentów.

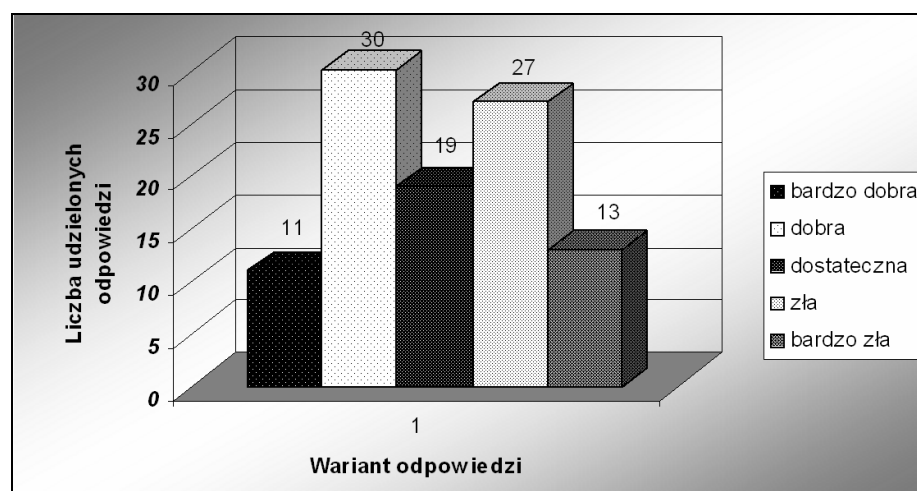
Z powyższych danych wynika, że w ostatnim okresie każdego roku na rynku pracy pojawia się kilkaset tysięcy młodych ludzi z wyższym wykształceniem, ale z kwalifikacjami niedostosowanymi do potrzeb tego rynku, a więc z brakiem możliwości znalezienia nie tylko wymarzonej pracy, ale coraz częściej jakiegokolwiek. Według danych GUS, ponad jedna trzecia bezrobotnych, którzy nie ukończyli 27 lat, to absolwenci szkół wyższych.

O tym, jak duże są rozbieżności pomiędzy ofertą szkół wyższych a zapotrzebowaniem współczesnego rynku pracy, świadczą problemy absolwentów ze znalezieniem pierwszego zatrudnienia, zwłaszcza zgodnego z ukończonym kierunkiem studiów. Z danych GUS wynika, iż tylko w czwartym kwartale 2009 r. ponad 178 000 osób do 27 roku życia z wykształceniem wyższym zarejestrowanych było w urzędach pracy jako bezrobotni. Według prognoz Instytutu Pracy i Polityki Socjalnej, ten niekorzystny stan w najbliższych latach będzie się jeszcze pogłębiał.

Tymczasem, jak wynika z badań przeprowadzonych po raz trzeci w Polsce w 750 firmach i instytucjach przez firmę Manpower, co drugi pracodawca w naszym kraju (51%) deklaruje trudności w znalezieniu kandydatów o oczekiwanych kwalifikacjach. W ciągu trzech edycji badań wykazano, że najbardziej poszukiwanymi pracownikami są wykwalifikowani pracownicy fizyczni – m.in. elektrycy, cieśle, stolarze, murarze, hydraulicy czy spawacze. Podobnie jest na świecie. Pracodawcy z sześciu spośród dziesięciu największych gospodarek światowych określili nabór wykwalifikowanej kadry robotniczej jako wyzwanie nr 1 lub nr 2 w procesie rekrutacji pracowników (USA, Niemcy, Francja, Włochy, Kanada i Brazylia) – wynika z badań firmy Manpower (*Niedobór talentów 2010 r.*). W tych krajach, jak również we wszystkich innych, brak wykwalifikowanych pracowników fizycznych może spowolnić realizację projektów infrastrukturalnych oraz zagrozić rozwojowi gospodarstwu [Zbliżenie... 2010].

Już tylko z tych wyżej przedstawionych faktów wyraźnie wynika, że zaprojektowana w okresie transformacji ustrojowej reforma systemu edukacji w naszym kraju obecnie realizowana nie uwzględnia w swoich założeniach sytuacji na rynku pracy. Niedopasowanie zaś wykształcenia do potrzeb rynku pracy to jeden z głównych powodów dramatycznej sytuacji młodych ludzi. Uczelnie wypuszczają absolwentów, których rynek nie potrzebuje.

A jak ten problem oceniają sami zainteresowani – uczący się studenci? Wstępne badania w tym obszarze przeprowadzono wśród studentów uczelni technicznej. Badaniom ankietowym poddano stuosobową reprezentatywnie dobraną grupę studium młodzieży. Na wstępie zapytano respondentów, jak oceniają aktualną sytuację gospodarczą kraju – wszak to ten czynnik ma ogromny wpływ na możliwości ich przyszłego zatrudnienia. Graficzną interpretację odpowiedzi przedstawia wykres zamieszczony na rys. 1.

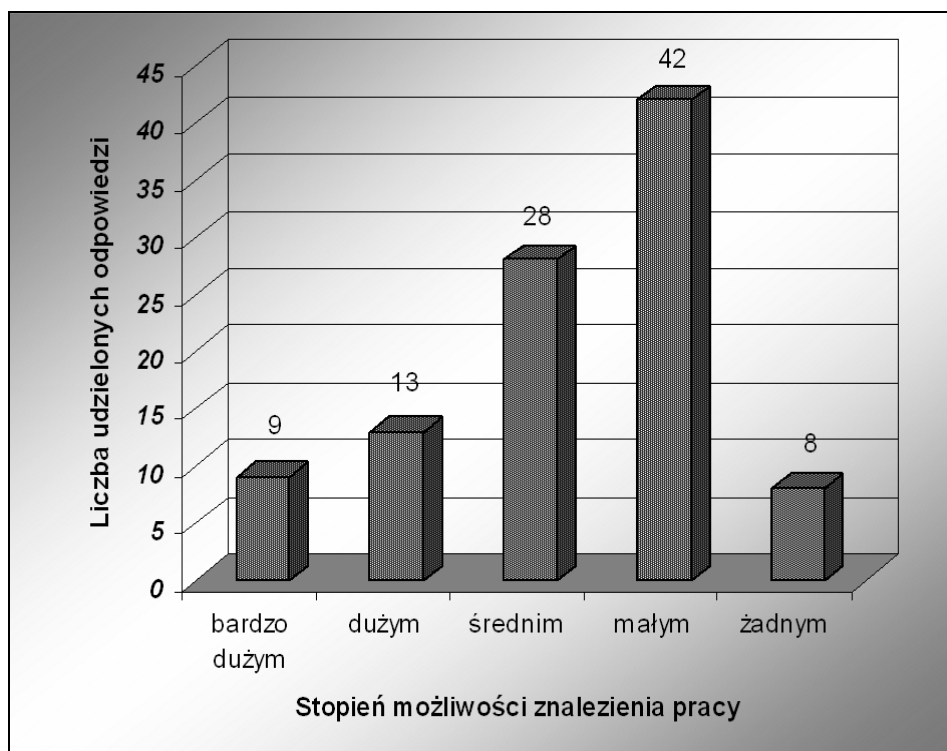

Rys. 1. Sytuacja gospodarcza kraju w ocenie badanych studentów

Wynika z niego, że wśród badanych studentów występuje rozbieżność opinii w zakresie oceny sytuacji gospodarczej naszego kraju. Około 40% respondentów ocenia ją pozytywnie (jako dobrą) i podobna liczba odwrotnie (jako złą), zaś ok. 20% jako przeciętną (dostateczną).

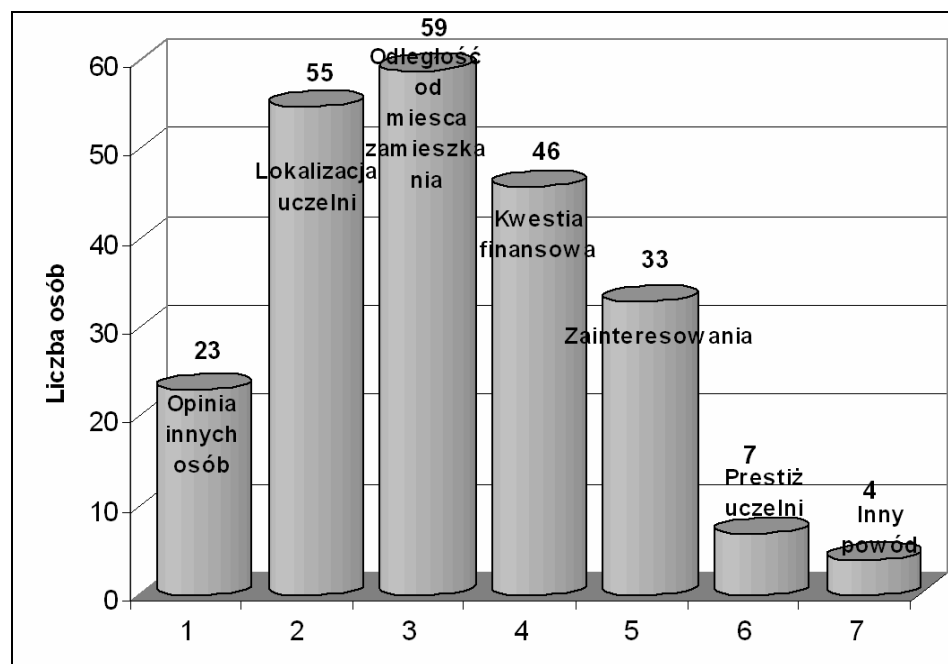
O wiele gorzej ocenili respondenci sytuację na obecnym rynku pracy, co stanowiło treść drugiego pytania. Prawie 3/5 badanych uważa, że sytuacja na rynku pracy jest obecnie zła, a nawet bardzo zła, 1/5, że przeciętna, a tylko ok. 20%, że dobra. Natomiast prawie połowa studentów stwierdziła, że szanse odniesienia sukcesu zawodowego w polskiej rzeczywistości gospodarczej są niewielkie – o co poproszono z kolei w pytaniu trzecim. Jednak 2/5 badanych osób wyraża aprobatę, twierdząc, iż istnieją szanse odniesienia sukcesu zawodowego w polskich warunkach gospodarczych. Natomiast 1/6 przebadanych respondentów była niezdecydowana w jednoznacznej odpowiedzi.

W następnym punkcie ankiety zapytano studentów o ocenę możliwości znalezienia pracy po ukończeniu kontynuowanych studiów. Wyniki obrazuje wykres na rys. 2.

Rys. 2. Ocena możliwości znalezienia pracy po ukończeniu studiów przez badanych respondentów

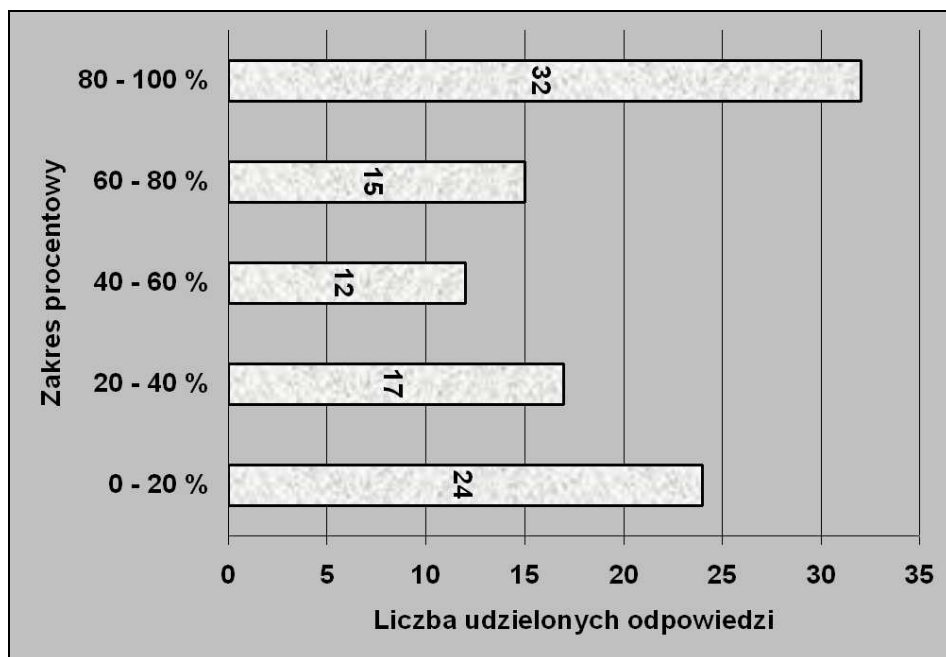
Jak z niego wynika, połowa badanych osób stwierdziła, iż stopień gwarancji zatrudnienia po skończeniu studiów jest niewielki, prawie 1/3 respondentów oceniła te szanse na poziomie średnim, natomiast tylko 22% optymistycznie ocenia przyszłą możliwość zatrudnienia. Z tych odpowiedzi wynika, że młodzież studencka bardzo realistycznie ocenia rzeczywistość społeczno-gospodarczą. A w takim razie, czym kieruje się przy wyborze uczelni? – to następne pytanie, które zadano respondentom. Wyniki odpowiedzi widać na kolejnym wykresie (rys. 3).

Rys. 3. Czynniki decydujące o wyborze uczelni (każdy respondent mógł podać maksymalnie trzy czynniki)

Z uzyskanych danych widać, że przy wyborze studiów czynniki z obszaru rynek pracy–gospodarka nie stanowią podstawowych kryteriów, którymi kierują się absolwenci szkół ponadgimnazjalnych.

Ostatnia część ankiety dotyczyła oceny aktualnego systemu kształcenia w ujęciu całościowym, a następnie wybranych jego elementów. I tak 42% respondentów ocenia obecny system kształcenia negatywnie. Przeciwnego zdania jest 28% badanych, natomiast pozostałe 30% badanych studentów wybrało odpowiedź *nie wiem*. Natomiast ocenę realizowanego na uczelni procesu kształcenia pod względem zgodności z oczekiwaniami i wymaganiami badanych studentów widać na wykresie poniżej (rys. 4).

Rys. 4. Ocena realizowanego na uczelni procesu kształcenia pod względem zgodności z oczekiwaniami i wymaganiami badanych studentów

Zaprezentowana w niniejszym opracowaniu problematyka z zakresu system edukacji – rynek pracy – gospodarka (choć ze względów edytorskich w ograniczonym zakresie) bardzo wyraźnie pokazuje, że na styku tych trzech elementów systemu społeczno-gospodarczego narasta coraz większa rozbieżność. Z jednej strony mamy ogromny wzrost w ostatnim dwudziestoleciu liczby wyższych uczelni, a w ślad za tym i liczby studentów, z drugiej zaś w zatrważającym tempie rosnącą liczbę bezrobotnych z wyższym wykształceniem (z 1,4% w 1997 r. do 10,5% w 2010 w całej populacji bezrobotnych). A tymczasem na rynku pracy – i to nie tylko w naszym kraju – najbardziej poszukiwani są dobrze wykwalifikowani pracownicy fizyczni. Widać coraz wyraźniej, że reforma całego systemu edukacji została zaprojektowana – najłagodniej mówiąc – nieprofesjonalnie. Te błędne działania było widać zresztą dużo wcześniej [Zawłocki 1997]. Niektóre oceny tego stanu rzeczy pokazuje niniejsze opracowanie, szczególnie oceny głównego podmiotu systemu edukacji – studentów.

Literatura

Bogaj A., Kwiatkowski S.M., (red.) (2006), *Szkoła a rynek pracy*, PWN, Warszawa.

Boni M. (2008): *Edukacja a rynek pracy (nowa perspektywa)*, http://www.zdp.kprm.gov.pl/user-files/Berlin_Edukacja_6_12_08.pdf

Dane statystyczne o szkolnictwie wyższym (2011), <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/dane-statystyczne-o-szkolnictwie-wyzszym/>

Zawłocki I. (1997), *Wyzwania stawiane edukacji zawodowej*, „Szkola Zawodowa”, nr 9.

Zawłocki I., Niewiadomski K., Nieroba E. (2009), *Edukacja zawodowa – stan aktualny i kierunki zmian* [w:] *Edukacja – Technika – Informatyka*, red. W. Furmanek, W. Walat, Rzeszów.

Zbliżenie na świat pracy (2010), <http://www.manpower.pl>

Streszczenie

W opracowaniu dokonano ogólnej analizy aktualnej sytuacji absolwentów wyższych uczelni na współczesnym rynku pracy, wskazując na gwałtowny wzrost bezrobocia w tej grupie zawodowej. O ocenę tego stanu rzeczy poproszono główny podmiot kształcenia akademickiego – studentów, przeprowadzając badania w obszarze system edukacji – rynek pracy wśród studentów uczelni technicznej.

Słowa kluczowe: rynek pracy, przygotowanie zawodowe, bezrobocie.

Evaluation of current education system made by students in the context of the contemporary labor market

Abstract

The paper is a general analysis of the current situation of university graduates in today's labor market. It shows a sharp rise in unemployment in that sector. Conducting a research in field of labor market students were asked to evaluate the education system.

Key words: labor market, vocational training, unemployment.